

21.5.2019

Lämmön osto ja kaksisuuntainen lämpökauppa

Johdanto	1
Termit.....	2
Lämmön ostoon liittyvä lainsäädäntö.....	2
Määräävä markkina-asema.....	2
Määrävän markkina-aseman asettamat vaatimukset ja reunaehdot.....	3
Kuluttaja lämmön tuottajana.....	3
Sopimusrakenne	4
Laskutustavat	4
Ostettavan lämmön hinnoittelu	4
Lämmön tuotannosta saatavien tulojen verotus.....	5
Tekniset kysymykset	5
Ostosopimuksen ja ostoon soveltuvien yksilöllisten ehtojen keskeisimmät asiat	6

Johdanto

Kaukolämpöyritysten lämmön hankinta perustuu lämmön ostoon kolmansilta osapuolilta, lämmön ostoon asiakkailta sekä lämmön tuotantoon omilla tuotantolaitoksilla. Yritysten tavoitteena on hankkia lämpöä ja myydä sitä edelleen asiakkaille mahdollisimman kustannustehokkaasti. Kustannustehokas lämmön hankinta on perusta sille, että kaukolämpö on kilpailukykyinen ja edullinen vaihtoehto asiakkaille ja toisaalta sille, että yritys voi toimia kannattavasti.

Muistion tavoitteena on tuoda esiin asiat, jotka tulee ottaa huomioon ja pohdintaan laadittaessa lämmön ostoa ja kaksisuuntaista lämpökauppaa koskevia sopimuksia. Lämmön ostamista ja kaksisuuntaista lämpökauppaa koskevat käytännöt ovat eri yrityksissä erilaisia ja osittain kehitysvaiheessa.

Lämmön ostoa ja kaksisuuntaista lämpökauppaa voidaan harjoittaa hyvin monenlaisten asiakkaiden ja lämmön tuottajien kanssa. Tyypillisimpiä ostettavan lämmön lähteitä ovat teollisuus, erilaiset prosessit, asiakkaiden kiinteistöissä syntyvä hukkalämpö tai asiakkaiden tuottama lämpö.

Myös ostajan tekniset järjestelmät, esimerkiksi kaukolämpöverkon tai tuotantolaitosten mitoitus, voivat asettaa vaatimuksia, jotka tulee ottaa huomioon ostettaessa lämpöä asiakkailta tai kolmansilta osapuolilta. Näitä ei kuitenkaan tule nähdä lähtökohtaisesti rajoitteina toiminnalle, vaan lämmön oston ja kaksisuuntaisen kaupan edellytysten täyttymiseksi tulisi etsiä aktiivisesti ratkaisuja.

Lämmön oston ja kaksisuuntaisen lämpökaupan tapaus- ja yrityskohtaisesta luonteesta sekä kehitysasteesta johtuen yksityiskohtaisten toimintamallien suositteleminen ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollistakaan.

Yritysten tulee kiinnittää eristystä huomiota asiakkaiden ja lämmön tuottajien kanssa tehtävään liiketoiminnan kehitystyöhön ja keskusteluun. Vain tällöin voidaan löytää asiakkaita ja lämmön tuottajia sekä kaukolämpöyritystä pitkällä aikavälillä hyödyttäviä käytäntöjä ja toimintamalleja.

Termit

Lämmön tuottajalla tarkoitetaan tässä ohjeessa lämmön toimittajaa, joka myy tuottamaansa lämpöä tai prosessissaan/toiminnassaan syntyvää hukkalämpöä kaukolämpöyritykselle. Lämmön tuottaja voi olla joko kaukolämpöyrityksen asiakas tai kolmas taho.

Lämmön ostajalla tarkoitetaan tässä ohjeessa kaukolämpöliiketoimintaa harjoittavaa yritystä (kaukolämpöyritys), joka ostaa lämpöä joko asiakkailtaan tai kolmansilta osapuolilta.

Asiakkaalla tarkoitetaan esimerkiksi asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöitä, yrityksiä, julkisia yhteisöjä ja luonnollisia henkilöitä, jolle kaukolämpöyritys myy lämpöä.

Lämmön ostoon liittyvä lainsäädäntö

Kaukolämpöliiketoimintaa ei Suomessa ole säännelty erityislainsäädännöllä, vaan liiketoimintaa harjoitetaan yleisen kilpailuoikeudellisen sääntelyn puitteissa. Liiketoiminta perustuu kaupallisiin sopimuksiin eri osapuolten välillä. Luonnollisesti yleiset kuluttajasuojasääntelyn vaatimukset koskevat myös kaukolämpöliiketoimintaa.

Liiketoiminnan perustuessa avoimiin markkinoihin voivat kaukolämpöliiketoimintaa harjoittavat yritykset päättää omasta toiminnastaan yleisen sääntelyn puitteissa. Toisaalta lämmön tuottajien sekä asiakkaiden näkökulmasta yleinen kilpailuoikeudellinen sääntely tarjoaa riittäviä oikeussuojakeinoja mahdollisissa väärinkäytöstilanteissa.

Tarkemmin kilpailuoikeudellisia kysymyksiä on arvioitu selvityksessä: Kaukolämpöyhtiöiden lämmön ostaminen ja määräävän markkina-aseman asettamat kilpailuoikeudelliset reunaehdot (Krogerus 2018, https://energia.fi/ajankohtaista_ja_materiaalipankki/materiaalipankki/kaukolampoyhtioiden_lammon_ostaminen_ja_maaraavan_markkina-aseman_asettamet_kilpailuoikeudelliset_reunaehdot.html#material-view).

Energiatehokkuuslaki (1429/2014, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141429>) asettaa vaatimuksia arvioida muun muassa hukkalämmön hyödyntämismahdollisuuksia, kun investoidaan kokonaan uuteen kaukolämpöverkkoon, uuteen kaukolämmön tuotantolaitokseen tai teollisuuteen, jossa syntyy hukkalämpöjä. Kustannushyötyanalyysiä, siitä vapautumista ja siitä Energiavirastolle tehtävän ilmoituksen sisältöä säädellään energiatehokkuuslain 27-29 pykälissä. Lämmön ostoa energiatehokkuuslaki ei sääntelee.

Määräävä markkina-asema

Määräävän markkina-aseman mahdollinen olemassaolo ja vaikutus lämmön ostotoimintaan on syytä arvioida aina, kun lämmön ostosopimuksia ja niihin liittyviä ehtoja laaditaan. Määräävän markkina-aseman arviointi on aina tapauskohtaista ja perustuu kulloinkin käsillä olevaan tosiseikastoon ja taloustieteelliseen analyysiin.

- Määräävä markkina-asema on yleensä katsottu olevan sellaisilla toimijoilla, joilla on koko maassa tai tietyllä markkina-alueella yksinoikeus tai muu sellainen määräävä asema, että se merkittävästi ohjaa tai voi ohjata hyödykkeen hintatasoa tai toimitusehtoja tai vastaavalla tavalla vaikuttaa kilpailuolosuhteisiin tietyllä tuotanto- tai jakeluportaalla
- Todennäköisimmin lämmön ostaja on määräävässä markkina-asemassa silloin, kun lämmön tuottaja on investoinut huomattavia summia jo tehdyn lämmön toimitussopimuksen veloitteiden täyttämiseksi, sillä ei ole realistisia vaihtoehtoja lämmön myymiseksi muille kuin kaukolämpöyritykselle ja myyjä on käytännössä riippuvainen kaukolämpöyrityksestä.

- Toisaalta määräävää markkina-asemaa ei välttämättä ole esimerkiksi tilanteissa, joissa kaukolämpöyrittäjä on ostajana riippuvainen lämmön myyjästä.
- Määräävän markkina-aseman arvioinnin näkökulmasta haastavimpia ovat tilanteet, joissa tuottaja vasta suunnittelee tuotantolaitoksen sijoittamista kaukolämpöyrittäjän alueelle tai kun lämmön myynti tapahtuu lähinnä pääliiketoiminnan tai muun toiminnan ohella.

Kaukolämmön ostotoiminnassa on syytä arvioida, onko lämpöä ostava kaukolämpöyrittäjä määräävässä markkina-asemassa suhteessa lämmön myyjään. Mikäli ostaja on määräävässä markkina-asemassa, asettaa tämä erityisiä vaatimuksia toiminnalle. Vaikka määräävää markkina-asemaa ei olisikaan, on samoja kysymyksiä hyvä pohtia, kun liiketoimintaa ja sopimuksia kehitetään.

Määräävän markkina-aseman asettamat vaatimukset ja reunaehdot

Määräävä markkina-asema itsessään ei ole kielletty, mutta määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on kilpailulain (948/2011, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110948>) 7 §:n nojalla kielletty.

Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö ilmenee yleensä joko:

- kohtuuttomien tai syrjivien ehtojen asettamisena asiakkaille tai muille sopimusosapuolille tai
- kilpailijoiden sulkemisena markkinoiden ulkopuolelle tai näiden toiminnan vaikeuttamisena kilpailulle ja siten kuluttajille haitallisin vaikutuksin.
- Kaukolämpöliiketoiminnassa huomiota tulee kiinnittää erityisesti seuraaviin asioihin:
- miten lämmön ostohinnoista ilmoitetaan lämmön tuottajalle?
- millä perusteilla lämmön ostoista voidaan mahdollisesti kieltäytyä vanhan tai uuden lämmön tuottajan kohdalla?
- miten varmistetaan samanlaisten lämmön tuottajien tasapuolinen kohtelu?
- miten lämmön osto eri tuottajilta hinnoitellaan?
- minkälaisia teknisiä reunaehtoja ja edellytyksiä lämmön ostotoimintaan liittyy?
- lämmön ostosopimusten kestoajaan ja irtisanomisaikaan
- ostojen ja myyntien mahdolliseen yhdistämiseen.

Kuluttaja lämmön tuottajana

Lämmön ostosta sovitaan lämmön tuottajan ja ostajan välillä. Kun lämmön tuottaja myy lämpöä ostajalle, lämmön tuottaja ei ole kuluttajan asemassa kuluttajansuojalain tarkoittamalla tavalla. Kuluttajansuojalaki soveltuu vain, kun kuluttaja hankkii tavaran tai palvelun elinkeinonharjoittajalta. Keskeisin vaikutus tällä on siihen, ettei Kuluttajariitalautakunta todennäköisesti ota lämmön ostoon liittyviä riita-asioita käsittelyynsä vaan asiat on ratkaistava tuomioistuimissa.

Lämmön ostoa koskevat ehdot tulee muotoilla mahdollisimman selkeiksi ja yksiselitteisiksi, vaikka lämmön ostoa eivät koske yleiset kuluttajansuojalain säädökset. Yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan epäselviä vakioehtoja tulkitaan pääsääntöisesti niiden laatijan vahingoksi. Myös kohtuuttomien sopimusehtojen sovittelu on mahdollista.

Sopimusrakenne

Kaukolämmön ostosta voi olla useammanlaisia sopimusrakenteita. Samalta asiakkaalta voidaan sekä ostaa lämpöä että myydä lämpöä. Tämän lisäksi voidaan sopia erilaisten palveluiden tuottamisesta.

Sekä lämmön osto, myynti että tähän liittyvät palvelut voidaan sopia joko yhdellä tai useammalla sopimuksella.

Varsinaisen lämmön ostoa koskevan sopimuksen lisäksi voi olla tarkoituksenmukaista laatia lämmön ostosta erilliset yleiset sopimusehdot. Tämän lisäksi sopimukseen voidaan liittää hinnastoja ja teknisiä ohjeita.

Tässä yhteydessä on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että asiakkaalla tai lämmön tuottajalla on sopimusrakenteesta huolimatta mahdollisuus hankkia palveluita kilpailuilta markkinoilta ja lämmön myyminen ei saa muodostaa velvollisuutta ostaa muita palveluita tai tuotteita kaukolämpöryitykseltä.

Laskutustavat

Laskutuksessa voidaan myös soveltaa useampaa tapaa. Lämmön osto ja myynti voidaan selvittää yhdellä laskulla tai ne voidaan selvittää erillisillä laskuilla.

- 1) Yhteislaskulla tai koontilaskulla laskettaessa asiakkaana olevalta lämmön tuottajalta ostetusta lämmöstä maksettu summa näkyy lämmön tuottajan laskulla erillisellä omalla laskurivillään.
- 2) Ostajan itselasku toimii siten, että lämmön ostaja laatii lämmön tuottajalle itselaskun ja tilittää maksun sen mukaisesti lämmön tuottajan tilille.
- 3) Erityisesti isomman kokoluokan lämmön oston osalta tarkoituksenmukainen malli on lämmön tuottajan lähettämä lasku, joka perustuu sopimuksesta riippuen lämmön ostajan tai lämmön tuottajan tuottamiin mittaustietoihin.

Erilaisissa laskutustavoissa voi olla hyviä ja huonoja puolia ja näistä onkin hyvä keskustella asiakkaiden kanssa ja pyrkiä ratkaisemaan mahdolliset haasteet. Asiakkaasta riippuen, yksi lasku voi olla asiakkaan näkökulmasta selkeä sekä helpottaa ostetun ja myydyin lämmön määrän seuraamista. Erityisesti pienemmät asiakkaat voivat pitää kahta laskua epäselvempänä. Yksi lasku voi toisaalta olla vaikea laskuttaa järjestelmissä, jossa ei ole mahdollisuutta koontilaskun luomiselle. Kaksi erillistä laskua ostetusta ja myydystä lämmöstä on helppo toteuttaa nykyisissä järjestelmissä.

Arvioitaessa miten lämmön osto laskutetaan, on hyvä myös pohtia miten ja mitä laskutustietoja lämmön tuottajalle toimitetaan. Mikäli mittauksen on järjestänyt lämmön tuottaja, on sovittava mitä tietoja tämä toimittaa kaukolämpöryitykselle. Vähintään laskutuksen perusteena olevat tiedot on toimitettava molemmille osapuolille. Tämän lisäksi on arvioitava, mitä muuta tietoa tarvitaan sopimusvelvoitteiden ja vastuiden toteutumisen seuraamiseksi.

Ostettavan lämmön hinnoittelu

Tässä ohjeessa ei anneta ohjeita oston hinnoittelurakenteeseen tai hintatasoon. Lämmön ostaja ja lämmön tuottaja voivat sopia hinnasta yksilöllisesti tai se voi perustua julkiseen hinnastoon.

Hinnoittelussa on tärkeää huomioida kilpailulainsäädännön määräävän markkina-asemaan liittyvä vaatimus, että lähtökohtaisesti samanlaisille lämmön tuottajille on maksettava samanlaisesta ja samanarvoisesta lämmöstä samaa hintaa. Mikäli tästä kuitenkin poiketaan, tulee se kyetä perustelemaan jokaisessa yksittäistapauksessa erikseen. Arvioitaessa poikkeamisen mahdollisuuksia on kiinnitettävä huomiota siihen, onko hinnoittelulla kilpailua rajoittavia vaikutuksia lämmön myynnissä ja toisaalta vaikutuksia lämmön tuottajien omien lopputuotteiden ja/tai palvelujen myyntimarkkinoilla (kun lämmön tuottajan päätuote ei ole lämpö vaan esimerkiksi datakeskuspalveluiden tuottaminen).

Lämmön tuotannosta saatavien tulojen verotus

Arvonlisäverotuksessa ja tuloverotuksessa pääsääntö on se, että verotus menee sen mukaan, kenen nimiin toimintaa, eli tässä tapauksessa lämmön tuotantoa harjoitetaan. Mikäli lämmön tuottaja omistaa ja operoi laitteita itse, katsotaan toimintaa harjoitettavan tämän nimiin. Jos lämmön tuottaja on liisannut laitteet tai niitä operoi kaukolämpöyrittäjä esimerkiksi palvelusopimuksen perusteella, sopimusten sisältö lopulta määrittää, kenen nimiin toimintaa harjoitetaan. Tämä määrittää, kuka on toiminnasta verovelvollinen ja kenen kirjanpidossa investointeja ja tuloja käsitellään.

Arvonlisävero

Ostettaessa lämpöä lämmön tuottajalta, joka on arvonlisäverovelvollinen, hintaan lisätään arvonlisävero. Mikäli lämmön tuottaja ei ole arvonlisäverovelvollinen, ei hintaan myöskään lisätä arvonlisäveroa. Lämmön tuottajan arvonlisäverovelvollisuus on syytä selvittää.

Tulovero

Lämmön tuottaja, joka on elinkeinoharjoittaja, saa lämmön myynnistä veronalaisia tuloja. Hän voi myös vähentää lämmön tuotannosta aiheutuvat kustannukset elinkeinotoiminnasta aiheutuvina kuluina. Elinkeinoharjoittajien osalta kaukolämpöyrityksen ei lähtökohtaisesti tarvitse huolehtia tuloverotukseen liittyvistä kysymyksistä.

Verohallinto ei ole erikseen ottanut kantaa lämmön tuottajana toimivan kuluttajan/kotitalouden verokohteluun. Kotitalouden sähköntuotannon osalta verohallinto on tehnyt tuloverotusta ohjeen (https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48484/kotitalouden_sahkontuotannon_tuloverotu). Tämän ohjeen voi ottaa lähtökohdaksi myös lämmön ostotoimintaan osalta. Ostajan näkökulmasta olennaista ohjeessa on, että sähkön myynti on rinnastettu ennakkoperinnässä tavarantoimintaan. Tämä tarkoittaa, että sähköyhtiön (tässä tapauksessa ostajan) ei tarvitse toimittaa ennakkopidätystä verovelvolliselle sähköstä mahdollisesti maksamastaan korvauksesta. Sähköyhtiö on myös rajattu sivullisen tiedonantovelvollisuuden ulkopuolelle, jolloin sähköyhtiö ei tarvitse ilmoittaa verottajalle asiakkaalle sähköstä maksamiaan vastikkeita.

Asiakkaan näkökulmasta ohjeessa on myös todettu, että yleensä kotitalouksien ja kuluttajien sähkön myynnistä saatu tulo on yleensä tuotantokustannuksiin suhteutettuna niin vähäistä, että siitä ei jää verotettavaa tuloa.

Tekniset kysymykset

Lämmön ostoon liittyviä teknisiä kysymyksiä on käyty läpi erillisessä ohjeessa, joka löytyy osoitteesta: https://energia.fi/ajankohtaista_ja_materiaalipankki/materiaalipankki/hukkalampojen_hyodyntaminen_ka_ukolampojarjestelmassa_tekniset_ohjeet.html#material-view.

Ostosopimuksen ja ostoon soveltuviin yksilöllisten ehtojen keskeisimmät asiat

Alle on listattu keskeisimmät asiat, joista ostosopimuksessa olisi syytä sopia tai joita olisi vähintään syytä pohtia lämmön ostoa ja kaksisuuntaista lämpökauppaa koskevia sopimuksia laadittaessa. Lista ei ole tyhjentävä ja sovittavien asioiden määrä riippuu usein lopulta yksittäisestä tapauksesta. Lämmön ostoa koskevat sopimukset on syytä tehdä aina kirjallisesti.

1. Sopimusosapuolten tiedot, ml. tiedot tuotantolaitoksesta
 - Tuotantolaitoksesta on hyvä kirjata vähintään tuotantomuoto ja nimellisteho/sopimusteho
2. Osapuolten ilmoitusvelvollisuus tietojen muutoksista
3. Sopimuksen tarkoitus
 - Sopimuksessa mainituilla ehdoilla lämmön tuottaja myy ja toimittaa ostajan kaukolämpöverkkoon lämpöä
4. Sopimuksen voimaantulo ja toimituksen aloitus
5. Toimitus- ja vastuuraja
 - Osapuolet sopivat vastuurajasta (lämmönluovutuspaikka kuvattu sopimuksessa tai sopimuksen liitteessä)
 - Sovitaan tilojen varaamisesta lämmön tuottajan kiinteistöstä liittymää varten ja tilojen varaamisesta aiheutuvien kustannusten kattamisesta
 - Sovitaan kaukolämpöputkiston rakentamisesta, putkiston rakentamis- ja ylläpitokustannusten kattamisesta ja kustannusjaosta ja rakentamisesta sekä sijoittamisesta mahdollisesti maksettavista korvauksista
 - Sovitaan mahdollisen huippu- ja varatehon hankintatarpeesta ja investointi- ja ylläpitovastuista ja kustannusjaosta
 - Lämmön siirtäminen ostajan kaukolämpöverkkoon ja kaukolämpöveden omistus
6. Tekniset arvot
 - Sopimusteho ja -vesivirta
 - Lämpötilataso
 - Painetaso ja paineen ylläpito
 - Meno- ja paluuputken välinen paine-ero lämmönluovutuspaikassa
7. Sovittujen teknisten edellytysten/arvojen seuranta
 - Miten valvotaan ja mitataan toteutumista
 - Miten toimitaan, jos jompikumpi osapuoli poikkeaa sovitusta
8. Tekniset edellytykset
 - Osapuolet vastaavat osaltaan teknisten edellytysten täyttymisestä ennen oston aloittamista ja oston kestäessä
 - Laitteille asetettavat vaatimukset (lakien, asetusten, viranomaisten julkaisemien määräysten sekä standardien asettamat vaatimukset sekä Energiateollisuus ry:n suositukset sekä ostajan vaatimukset ja ohjeet)
 - Lämmön tuottajan kaukolämpölaitteiden asennus-, muutos- ja korjaustöitä suorittavien henkilöiden pätevyys ja tarkastusoikeudet
 - Toiminta, kun jommankumman sopimuspuolen laitteissa ilmenee vikoja tai puutteellisuuksia, jotka rajoittavat kaukolämmön toimitusta, taikka jos laitteet aiheuttavat haittaa
 - Ostajan kiertovettä sisältävien lämmön tuottajien kaukolämpölaitteiden tyhjentäminen ja täyttäminen
9. Mittaus
 - Mittauksen järjestäminen ja mittaustietojen luenta
 - Osapuolten oikeus tarkistaa lämpöenergiamittarit ja oikeus päästä lämmöntoimituspaikalle
 - Toiminta mittauslaitteiden häiriötilanteissa
 - Oikeus mittaustiedon saantiin
10. Hinta
 - Hinnoittelurakenne (liittyminen, kiinteät ja muuttuvat maksut)
 - Palveluiden hinnoittelu

- Hintojen muuttaminen, tarkistaminen ja kustannusten muutosten huomioiminen (esim. verotus, päästöoikeuden hankinnasta aiheutuvat kustannukset tai päästöjen ilmaisjaosta mahdollisesti saatavien päästöjen jakaminen)
11. Laskutuksen järjestäminen/laskutusrytmi/laskutustiedot
 - Hoitaako ostaja laskutuksen ja periikö siitä maksun lämmön tuottajalta
 12. Mitä tietoja (mittausaineisto) tuottajalle toimitetaan
 - Kuinka tiedot toimitetaan
 - Tuotettu lämpö mittausjaksolla
 - Kunkin tunnin tuotetun veden lämpötila
 - Vastaava ulkolämpötila
 - Hinta kultakin mittausajanjaksolta
 13. Lämmöntoimituksen keskeytykset ja supistukset
 - Tilanteet, joissa osapuolilla on oikeus tilapäisesti keskeyttää lämmöntoimitus
 - Vapautuminen mahdollisesta lämmöntoimitusvelvollisuudesta
 - Mahdolliset vastuut tarvittavan varatehon hankinnasta
 14. Vastuut ja vahingonkorvaukset
 - Sovitaan vastuista ja vahingonkorvauksista erilaisissa kaukolämpöverkon häiriötilanteissa, välillisten ja välittömien vahinkojen korvausvastuusta sekä toteutumatta jääneen oston korvaamisesta
 15. Maininta siitä, että yleiset kaukolämmön sopimusehdot eivät sovellu ostoon
 16. Viestintä ja tiedonkulun varmistaminen molempiin suuntiin
 17. Sopimusehtojen muuttaminen
 18. Sopimuksen voimassaolo
 - Toistaiseksi
 - Määräaikainen
 19. Sopimuksen päätyminen
 - Toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen irtisanomisaika (molemmiin päin)
 - Sopimuksen purkaminen
 - Olosuhteiden/lainsäädännön muutoksen vuoksi kohtuuttomaksi käyvä sopimus
 20. Sopimuksen siirtäminen
 - Osapuolten oikeus siirtää tämän sopimuksen tai siihen perustuvia oikeuksiaan tai velvoitteitaan
 - Siirtämisen edellytykset (esimerkiksi vapaasti, ilmoittamalla toiselle osapuolella tai toisen osapuolen suostumuksella)
 21. Sopimusta koskevat erimielisyydet
 - Mahdolliset sopimusta koskevien erimielisyyksien ratkaiseminen
 22. Sopimuskappaleet
 - Tätä sopimusta on allekirjoitettu kaksi samansisältöistä kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle
 23. Allekirjoitukset